

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Monika Roslan – Karasińska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 lutego 2022 r. w Warszawie

sprawy C. B. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego matkę E. B.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W.

o ustalenie niepełnosprawności

na skutek apelacji przedstawiciela ustawowego małoletniej

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi- Północ w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 sierpnia 2021 r., sygn. VI U 463/19

uchyla zaskarżony Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi- Północ w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 sierpnia 2021 r., sygn. VI U 463/19 w całości do ponownego rozpoznania, znosi postępowanie od dnia 13 sierpnia 2021 r.

SSO Monika Roslan – Karasińska

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2021 r. oddalił odwołanie C. B. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego matkę E. B. w sprawie o ustalenie niepełnosprawności od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. z dnia 30 września 2019 r., nr: (...)

Sąd I instancji ustalił, że stan ogólny odwołującej jest dobry. Kontakt słowny logiczny. Jej budowa ciała jest prawidłowa, skóra gładka, elastyczna i czysta. Siła i napięcie są u niej w normie. Obwodowe węzły chłonne ma niepowiększone. Jej głowa jest symetryczna oraz opukowo niebolesna. Ujścia gałęzi n. trójdzielnego na ucisk niebolesne. Gałki oczne osadzone prawidłowo, ruchome prawidłowo, źrenice są równe i okrągłe oraz prawidłowo reagują na światło zbieżność i nastawienie. Nos jest symetryczny i drożny. Małżowiny uszne są prawidłowo osadzone. Skrawki uszne na ucisk są niebolesne. W jamie ustnej występują śluzówki różowe wilgotne bez wykwitów patologicznych. Szyja jest ruchoma i prawidłowa. Gruczoł tarczowy jest niepowiększony. Nad polami płucnymi odgłos opukowy jawny, osłuchowo prawidłowy szmer pęcherzykowy. Nie stwierdza się cech zastojów żylnych nad płucami. Akcja serca jest miarowa, o częstości 88/min. Tętno serca są głośne bez szmerów patologicznych. Tętno jest dobrze wypełnione i zgodne z akcją serca. Ciśnienie tętnicze RR 115/80mmHg. Brzuch jest miękki i niebolesny a wątroba niepowiększona. Objaw Chełmońskiego ujemny. Objaw Blumberga ujemny. Śledziona niemacalna. Objaw Goldflamma obustronnie ujemny. Tętno na tętnicach grzbietowych stóp wyczuwalne. Odwołująca wymaga systematycznego leczenia, przestrzegania diety cukrzycowej i edukacji diabetologicznej. Przebieg cukrzycy jest u niej chwiejny oraz okresowo niewyrównany. Występujące niedocukrzenia mają przebieg lekki i

średni, odnotowano jednak ciężkie niedocukrzenie. Nie stwierdza się u odwołującej późnych narządowych powikłań cukrzycy. Insulinę otrzymuje przy pomocy penów. Matka pomaga ubezpieczonej wyliczyć insulinę do poziomu glikemii oraz przygotowuje posiłki. Stan zdrowia odwołującej wymaga stałego wsparcia na co dzień przez opiekunów w czynnościach samoobsługowych i współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych, ale nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji stosownie do wieku. Orzeczenie o niepełnosprawności z pozytywnym wskazaniem pkt 8 potwierdza niepełnosprawność dziecka oraz jego zależność od otoczenia

w większym zakresie niż zdrowego dziecka w tym samym wieku. Udział w procesie leczenia, dostosowywanie dawek insuliny, nadzór przy kontrolowaniu glikemii i przygotowywanie odpowiednich posiłków obejmuje wymagania dotyczące konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka. Natomiast brak wskazania punktu 7 jest wynikiem braku ustalenia występowania ograniczeń skutkujących całkowitą zależnością od otoczenia polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz ułatwianiu kontaktów ze środowiskiem - przewyższających normę wiekową. C. jest osobą niepełnosprawną

i potrzebuje wsparcia oraz pomocy innych osób w większym wymiarze niż jej zdrowi rówieśnicy. Ograniczenia wynikające z choroby mają wpływ na jej funkcjonowanie emocjonalne, szkolne i codzienną aktywność. Sprawiają, że potrzebuje motywowania i kontroli przy bardziej złożonych czynnościach i obowiązkach, wsparcia w sferze społeczno-emocjonalnej oraz edukacyjnej, kontynuowania oddziaływań specjalistycznych oraz podjęcia terapii psychologicznej o charakterze podtrzymującym i wspierającym. Istniejąca ograniczenia nie są jednak na tyle głębokie, aby czyniły ją osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. Małoletnia porusza się samodzielnie, nie potrzebuje pomocy w podstawowych czynnościach samoobsługowych i potrafi nawiązać właściwy kontakt słowno-logiczny a zatem jest w stanie wyrazić swoje bieżące potrzeby oraz wiele z nich zaspokajać we własnym zakresie. Odwołująca wprawdzie zgłasza wiele ograniczeń w radzeniu sobie z chorobą. Znaczną część

z nich jest w stanie pokonać przy zwiększeniu motywacji i zaangażowania, w czym pomocna będzie zarówno bardziej wspierająca niż wyręczająca postawa matki oraz systematyczna terapia psychologiczna. Stopień dysfunkcji stwierdzonych u odwołującej z psychologicznego punktu widzenia uzasadnia konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, terapii psychologicznej a także edukacji. U małej nie występuje znacznie ograniczona możliwość samodzielnej egzystencji uzasadniająca konieczność stałej opieki lub pomocy innej osoby. C. nie jest osobą całkowicie zależną od otoczenia w swojej codziennej egzystencji. U odwołującej istnieje niepełnosprawność z przyczyn diabetologicznych - symbol niepełnosprawności 11-1. Datuje się ją od 11-tego roku życia. Orzeczenie ma charakter okresowy do dnia 30 czerwca 2021 r.

Orzeczeniem z dnia 26 lipca 2019 r., nr (...) Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. zaliczył C. B. urodzoną (...) do osób niepełnosprawnych z symbolem przyczyny niepełnosprawności 11-1 od 11-tego roku życia do 30 czerwca 2021 r. Odwołująca wymaga zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie - według wskazań lekarza specjalisty. Ponadto wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji oraz stałego współdziałania opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Natomiast nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji Orzeczeniem z dnia 30 września 2019 r., nr (...) Wojewódzki Zespół do Spraw o Niepełnosprawności w W. utrzymał w mocy wskazane wyżej orzeczenie Miejskiego Zespołu.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie powołanych opinii biegłych sądowych diabetologa oraz psychologa. Opinie przedstawione przez biegłych były logiczne, spójne oraz nie budziły wątpliwości, co do przyjętej metodologii, poprawności, rzetelności i prawidłowości rozumowania. Były one zgodne z wymaganiami art. 285 k.p.c., ponieważ zawierały uzasadnienie i były wyczerpujące

Sąd I instancji jednocześnie pominął dowody z przesłuchania E. B. oraz innego biegłego diabetologa i innego biegłego psychologa na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. Dowody te zmierzały jedynie do przedłużenia postępowania.

Nie było potrzeby powoływania kolejnych biegłych, skoro dotychczas przeprowadzone opinie w sposób niebudzący wątpliwości wyjaśniły fakty istotne dla rozstrzygnięcia w sprawie. Sąd Rejonowy nie dopatrywał się w tych opiniach żadnych przesłanek wymagających zasięgnięcia opinii kolejnych biegłych. Niezadowolenie strony odwołującej z wydanych opinii, która podważała ich zasadność nie było taką przesłanką. Sąd I instancji nie dostrzegł ich również w argumentacji przedstawicielki ustawowej, na której wszelkie zarzuty i wątpliwości odpowiadają w sposób logiczny i nie budzący wątpliwości przeprowadzone opinie. Również dowód z przesłuchania przedstawicielki ustawowej zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania w sprawie. Wskazać należy, że biegły sądowy psycholog wydał opinię, oprócz analizy akt sprawy, dokumentacji orzeczniczej i badania psychologicznego małoletniej, również na podstawie wywiadu zebranego od matki opiniowanej. Brak było podstawowej przesłanki do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, bowiem brak było niewyjaśnionych faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Rejonowy zważył, że odwołanie jako niezasadne podlegało oddaleniu. Odwołująca nie ukończyła w chwili orzekania przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności 16 lat, a więc podstawę orzeczenia stanowił art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r.

o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Znaczne ograniczenie samodzielnej egzystencji oznacza zatem naruszenie sprawności organizmu powodujące znaczne ograniczenie możliwości zaspokajania bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w oparciu o opinie biegłych sądowych diabetologa oraz psychologa wykluczyło taki stan u ubezpieczonej, co skutkowało oddaleniem odwołania. Biegli dwóch różnych specjalności wypowiedzieli się

w sposób zgodny w przedmiotowej kwestii. Wskazywali wyraźnie, że orzeczenie

o niepełnosprawności z pozytywnym wskazaniem pkt 8 potwierdza niepełnosprawność dziecka oraz jego zależność od otoczenia w większym zakresie niż zdrowego dziecka w tym samym wieku. Natomiast brak wskazania punktu 7 jest wynikiem braku ustalenia występowania ograniczeń skutkujących całkowitą zależnością od otoczenia polegającą na pielęgnacji

w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz ułatwianiu kontaktów ze środowiskiem - przewyższających normę wiekową. Nadto biegły sądowy psycholog wskazał, że istniejące ograniczenia nie są na tyle głębokie, aby czyniły odwołującą osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji, ponieważ małoletnia porusza się samodzielnie, nie potrzebuje pomocy

w podstawowych czynnościach samoobsługowych, potrafi nawiązać właściwy kontakt słowno-logiczny a zatem jest w stanie wyrazić swoje bieżące potrzeby oraz wiele z nich zaspokajać we własnym zakresie. Ubezpieczona wprawdzie zgłasza wiele ograniczeń w radzeniu sobie

z chorobą znaczną część z nich jest w stanie pokonać przy zwiększeniu motywacji

i zaangażowania w czym pomocna będzie zarówno bardziej wspierająca niż wyręczająca postawa matki oraz systematyczna terapia psychologiczna.

Przedstawicielka ustawowa odwołującej w dniu 22 października 2021 r. złożyła apelację od w/w wyroku Sądu I instancji. W uzasadnieniu środka zaskarżenia wskazała, że w jej ocenie małoletnia jest osobą niepełnosprawną, ponieważ cały czas nie daje sobie rady z chorobą i potrzebuje opieki matki. Do apelacji dołączono zaświadczenie lekarskie z dnia 27 września 2021 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja przedstawicielki ustawowej małoletniego jest o tyle zasadna, o ile prowadzi do stwierdzenia nieważności postępowania.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, jednak w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Nieważność postępowania zachodzi w wypadkach wskazanych w art. 379 k.p.c. Zalicza się do nich: niedopuszczalność drogi sądowej; brak zdolności sądowej lub procesowej strony organu powołanego do

jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego; gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany; jeśli to samo rozszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona; skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa; w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy; strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw; sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Sąd II instancji w ramach badania prawidłowości procedowania Sądu Rejonowego ustalił, że w odwołaniu został zawarty wniosek o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania E. B. na okoliczność oceny stanu zdrowia i funkcjonowania małoletniej C. B., a także potrzeb dziecka, w tym konieczności zapewnienia mu stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji dziecka. Dla oceny stanu zdrowia dziecka Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych z zakresu diabetologii i psychologii, których wnioski okazały się być niekorzystne dla strony odwołującej. W związku z tym w pismach procesowych z dnia 20 maja 2021 r. i 6 lipca 2021 r. złożono wnioski o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych sądowych z zakresu diabetologii i psychologii celem ustalenia oceny zdrowia małoletniej i jej potrzeb, w tym konieczności zapewnienia jej stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji dziecka.

Postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2021 r. Sąd Rejonowy na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. pominął wszystkie wnioski dowodowe odwołującej i w tej samej dacie wydał zaskarżony wyrok. W tych okolicznościach, Sąd Okręgowy stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem I instancji doszło do uchybień procesowych prowadzących do nieważności postępowania z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 k.p.c.

W ocenie Sądu II instancji wniosek odwołującej zawarty w odwołaniu o przeprowadzenie dowodu z jej przesłuchania zawierał w sobie de facto wniosek o przeprowadzenie rozprawy. Zatem nie było możliwe wydanie w sprawie wyroku na posiedzeniu niejawnym, co wprost wynika z art. 148¹ § 3 k.p.c. zgodnie z którym rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo. W świetle art. 148 § 1 k.p.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie. Z uwagi na zawarty wniosek w odwołaniu, nie wystąpiły przesłanki, na podstawie których Sąd Rejonowy mógłby odstąpić od jawnego rozpoznania sprawy.

W odniesieniu zaś do pominięcia przeprowadzenia wnioskowanych dowodów o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych sądowych, że jak wynika z art. 235² § 1 k.p.c. sąd może w szczególności pominąć dowód, którego przeprowadzenie wyłącza przepis kodeksu, mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy, nieprzydatny do wykazania danego faktu, niemożliwy do przeprowadzenia, zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania, gdy wniosek strony nie odpowiada wymogom art. 235¹ k.p.c., a strona mimo wezwania nie usunęła tego braku.

W okolicznościach sprawy, oprócz pominięcia dowodu z przesłuchania w charakterze strony odwołującej wskutek braku przeprowadzenia rozprawy, na nieważność postępowania wpłynęło również pominięcie przez Sąd I instancji wniosków o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z opinii innych biegłych sądowych z zakresu diabetologii i psychologii. W konsekwencji działanie Sądu Rejonowego wykluczyło możliwość złożenia przez odwołującą zastrzeżenia do protokołu, co prowadziło wprost do ujemnych przesłanek procesowych zgodnie z art. 162 § 2 k.p.c. Ponadto oddalenie wniosków dowodowych na posiedzeniu niejawnym obliuguje się przed wydaniem wyroku do doręczenia odpisu orzeczenia stronom w celu umożliwienia wypowiedzenia się w myśl art. 224 § 1 k.p.c., w przedmiocie wyników postępowania dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2012 r., II UZ 2/20). Pominięcie dowodu i wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy okoliczności faktyczne zostały wyjaśnione zgodnie

z twierdzeniami strony wnioskującej o przeprowadzenie określonego dowodu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., I CSK 497/13).

Rozwiązanie wynikające z art. 148¹ § 1 k.p.c. nie zostało wyłączone w odniesieniu do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Jednak nie oznacza to swobodnego odwoływania się do tego przepisu, bez uwzględnienia indywidualnych okoliczności sprawy. Zatem zakres dyskrecjonalnej władzy sędziego jest ograniczony przedmiotem sporu, stanowiskiem stron oraz ukształtowanym standardem procedowania. Na tym tle można naturalnie zaaprobować, że w sprawie, której wynik zależy od określenia stopnia niepełnosprawności, czy od stwierdzenia niezdolności do pracy, czy też niezdolności do samodzielnej egzystencji, zaistnieją okoliczności usprawiedliwiające rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. Będą to sytuacje,

w których zarówno wybór specjalności biegłych, jak i ich stanowiska nie będą negowane przez strony. Może to mieć miejsce, jeśli w sprawie o stopień niepełnosprawności pozwany zaaprobuje niekorzystne dlań stanowisko lub też odwołujący się zgodzi się z negatywnym osądem medycznym, co do jego stopnia upośledzenia organizmu. Natomiast uprawnienie sądu z art. 148¹ § 1 k.p.c. – a nie obowiązek – nie powstaje na tle sprawy, w której strony pozostają wciąż w otwartym sporze, zgłaszają czy ponawiają wnioski dowodowe oraz nie miały możliwości wypowiedzenia się w przedmiocie kluczowych dowodów w sprawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2020 r., III UK 380/19).

We wskazanych okolicznościach wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym oddalającego odwołanie poprzedzone pominięciem wniosków dowodowych ubezpieczonej, skutkowało pozbawieniem możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. Sąd I instancji powinien był doręczyć stronom postanowienie o pominięciu zgłoszonych dowodów przez odwołującą, a następnie zobowiązać w określonym terminie do możliwości zajęcia stanowiska w odniesieniu do wydanego rozstrzygnięcia. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji powinien rozpoznać sprawę na rozprawie. Następnie Sąd Rejonowy podejmie ponownie decyzje w odniesieniu do wszystkich wniosków dowodowych strony odwołującej, umożliwiając jej przy tym zajęcie stanowiska i zgłoszenie ewentualnych zastrzeżeń do treści protokołu.